

מהר"ל תפארת ישראל פל"ו

הוא השי"ת כמו שיתבאר. הרי חמשה דברות הראשונות כלם מדברים בעלה הוא השם יתברך, ולפיכך היו אלו חמשה דברות על לוח מיוחד. ואף כי דבור כבוד מדבר באדם דהיינו באב ואם עצמו הוא שייך אל העלה יתברך, דאמרינן במסכת קדושין (ף ל' ע"ב) שלשה שותפין יש באדם לי ע"כ. ולכך אמר שם רב יוסף כד שמע קול כרעא דאמיה דאתיא אמר איקום מקמי דשכנתא דאתיא ע"כ. הרי כבוד אב ואם מגיע אל השם יתברך כי אחר שהאב והאם משתתפים עם השם יתברך שעל ידי שלשתן נולד האדם, אם מכבד את אביו ואת אמו שהם שותפין עם הקדוש ברוך הוא ביצירה של אדם הרי כבוד זה מגיע אל אשר הוא שותף עמו בבריאה וכאילו כבוד הקדוש ברוך הוא. והפך זה המקל בכבודם הוא מקל במי שהוא שותף עם האדם בבריאה, ושם עלה יאמר על שלשתן, ולכך כבוד אב ואם מגיע לכבודו ית'.

מהר"ל תפארת ישראל פמ"א

ביניהם צערוני ע"כ. פירוש דבר זה בשביל כי הוא יתברך עלה לאדם שהוא עלול, ונקרא גם כן על האבות שם עלה ומשתתפים עם השם יתברך בתולדת האדם שהוא יתברך והאב עלה לאדם אשר הוא עלול, לכך כל השותפים בו נקראים בשם עלה. ולכך רב יוסף כאשר שמע כרעית דאמיה שבאתה אליו אמר איקום מקמי דשכינתא

עמוקים. ולכך אחר דבור זכור את יום השבת לקדשו שהוזכר שנדע כי הוא יתברך פועל הכל והוא העלה כללית, הוזכר לכבוד האבות שם עלה פרטית לעלול זה בפרט. ונכתב זה עם חמש דברות ראשונות כמו שאמרנו כי הדבר חזק שייך אל השם יתברך, ואם מכבד את אשר משותף עמו יתברך בפועל שלו כאלו כבוד הקדוש ברוך הוא

קידושין לא-א

עניין: כיבוד אב ואם

שמו"ר ג, א

כב טו) וכי יפתה איש. אמר ר' יהושע הפהן בר נחמיה יבשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על משה טירון היה משה לנבואה. אמר הקדוש ברוך הוא אם נגלה אני עליו בקול גדול, אני מבעתו, בקול נמוך, בוסר הוא על הנבואה, ימה עשה, נגלה עליו בקולו של אביו. אמר משה הנני, מה אבא מבקש, אמר הקדוש ברוך הוא איני אביך אלא אלהי אביך, בפתיי באתי אליך כדי שלא תתירא, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. שמח משה ואמר

גור אריה בראשית פמ"ז

[א] ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו. והרמב"ן הקשה על זה דהוי ליה למכתב סתם ויזבח זבחים לאלהי אבותיו, ועוד דכתיב (ר' לעיל נ, י) ה' אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק², ואין זה קשיא כלל על דברי רז"ל (נ"ד, ט, ס), כי כאן שהוא קרבן — ועל ידו הוא מתקרב ומתקשר בו יתברך³, ולענין זה "אלהי אביו יצחק" שהוא "פחד אביו יצחק" (לעיל נ, נג) קודם בודאי⁴, אבל גבי תפילה בודאי הזכיר זכות אברהם ואחר כך זכות יצחק כסדר⁵, ופשוט הוא⁶.

אהבת שלום (קוסוב)

פרשת יתרו

פיך לא נאמר אלא אמרי פיך בשעה שאמר הקצ"ה חנני ולא יהיה לך אמרו אומות העולם לכבוד עלמו הוא דורש כיון שאמר כבוד את אביך ואת אמך חזרו וכו' למאמרות הראשונות. והנה דברי חז"ל אלו לריכין ביאור וי"ל כוונתם עד"ז והנה ידוע דהכוונה במאמרות חנני ולא יהיה לך הוא למסור הנפש על קדושת שמו ית', והנה נשכיל לדעת צדק העצב ממנהג העולם אם יאמר אחד לכן חזרו הייב לי לעבד נאמן ומסור נפשך בשבילי צודאי כל השומע זאת יתפלא בעיניו כי צודאי אין צוונתו רק רדיפות הכבוד ושביל עלמו הוא דורש לקנות לו שם לכבוד ולתפארת והייתכן זה שיחמוד כבוד מנן חזרו אשר לא עמל בו ולא גידלו, אבל אם יאמר האב לבנו כדברים האלה צודאי אין כוונתו בשביל כבוד עלמו כי אין האב מתכבד בזה שהבן מכבדו ומסור את נפשו בשבילו כי זהו דבר שהשכל מחייב מלד העצב ומנהג העולם שהבן יכבד את האב ויהיה לו לעבד נאמן למסור נפשו בשבילו. והנה מצד החכמה אלוהי כביכול פתח דברו יאיר באמרו חנני כי חלקך גוי וכוונתו למסור הנפש על קדושת שמו ית' כני"ל ואמרו אומות העולם לכבוד עלמו הוא דורש כיון ששמעו מאמר כבוד את אביך וגוי ונתפרסם להם שישראל הם בניו ממש כדאיתא בזוה"ק (ו) דכבוד את אביך ואת אמך קאי על אבא עילאה ואימא עילאה אזי הודו למאמרות הראשונות שלא לכבוד עלמו הוא דורש רק בשביל תיקון ושלמות נפשות ישראל בניו. וזהו נתיישב אמרו לאמר פי שלם לכבוד עלמו הוא דורש רק לאמר חנני כי גוי ולא לשום כוונה אחרת.